

Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych

Komisja Koordynacji Kontroli

**Informacja o wynikach kontroli
gospodarki finansowej
związków międzygminnych**

Regionalna Izba Obrachunkowa w Katowicach

kwiecień 2007 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	s. 1
1 Wyniki kontroli	s. 3
2 Szczegółowe ustalenia kontroli	s. 7
2.1. Nieprawidłowości w zakresie tworzenia związków.....	s. 7
2.2. Nieprawidłowości w zakresie organizacji związków.....	s. 10
2.3. Nieprawidłowości w zakresie realizacji dochodów budżetowych.....	s. 11
2.4. Nieprawidłowości w zakresie realizacji wydatków i zaciągania zobowiązań.....	s. 13
2.5. Nieprawidłowości w zakresie prowadzenia rachunkowości.....	s. 17
2.6. Nieprawidłowości w zakresie zamówień publicznych.....	s. 20
2.7. Gospodarowanie mieniem związków.....	s. 23
2.8. Problem zadłużania się związków międzygminnych.....	s. 24
Wnioski	s. 26

Załącznik nr 1 – Zestawienie zarejestrowanych związków międzygminnych w układzie województw według stanu na dzień 31.12.2005 r.

Załącznik nr 2 – Wykaz związków międzygminnych objętych kontrolą Regionalnych Izb Obrachunkowych

Załącznik nr 3 – Wykonanie budżetów kontrolowanych związków międzygminnych w latach 2004 - I półrocze 2006

Załącznik nr 4 – Wykaz związków, w których łączna kwota długu przekroczyła 60%

WSTĘP

Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych w oparciu o plan kontroli koordynowanych na 2006 rok zleciła regionalnym izmom obrachunkowym przeprowadzenie kontroli gospodarki finansowej związków międzygminnych.

Celem kontroli była ocena prawidłowości prowadzenia gospodarki finansowej przez związki międzygminne, w tym pozyskiwania dochodów i wydatkowania środków publicznych oraz ocena sytuacji finansowej związków wynikającej z ich zadłużenia.

W 2005 r. zarejestrowanych było 247 związków, z czego 176 prowadziło działalność statutową i złożyło sprawozdania ze swej działalności. Kontrolę przeprowadzono w 55 związkach międzygminnych na podstawie kryterium zgodności z prawem i zgodności dokumentacji ze stanem faktycznym za okres od 1 stycznia 2004 roku do 30 czerwca 2006 roku.

W 2005 roku wykonane dochody związków międzygminnych wyniosły 633.443 tys. zł a wykonane wydatki 649.573 tys. zł.¹ Do kontroli wytypowano związki, które realizują największe wydatki i rozchody, z uwzględnieniem stanu zobowiązań wymagalnych i poziomu zadłużenia związku.

Niniejsza informacja o wynikach kontroli zawiera omówienie stwierdzonych w związkach nieprawidłowości dotyczących realizacji dochodów, wydatkowania środków publicznych, prowadzenia rachunkowości, udzielania zamówień publicznych i gospodarowania mieniem. Analizie poddany został także problem zadłużania się związków.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć związki międzygminne w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych. Działalność związków międzygminnych regulują przepisy zawarte w rozdziale 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.²

Uchwały o utworzeniu związku podejmują rady zainteresowanych gmin. Utworzenie związku wymaga przyjęcia przez nie jego statutu. Statut związku powinien określać:

- § nazwę i siedzibę związku,
- § uczestników i czas trwania związku,

---

¹ Sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2005 roku. KR RIO, Warszawa 2006, s. 287-288.

² Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm. Analogicznie, działalność związków powiatów regulują przepisy rozdziału VII ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1592 z późn. zm.

- § zadania związku,
- § organy związku i ich strukturę, zakres i tryb działania,
- § zasady korzystania z obiektów i urządzeń związku,
- § zasady udziału w kosztach wspólnej działalności, zyskach i pokrywaniu strat związku,
- § zasady przystępowania i występowania członków oraz zasady rozliczeń majątkowych,
- § zasady likwidacji,
- § inne zasady określające współdziałanie.

Z dniem ogłoszenia statutu i po spełnieniu wymogu rejestracji, związek nabywa osobowość prawną i wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

Podstawą gospodarki finansowej związku jest plan finansowy uchwalony przez zgromadzenie związku. Gospodarkę finansową związków międzygminnych regulują (stosowane odpowiednio) przepisy o gospodarce finansowej gmin.³ Związki międzygminne prowadzą gospodarkę finansową na zasadach i w oparciu o te same przepisy prawa, które dotyczą j.s.t, mogą więc angażować wypracowaną nadwyżkę budżetową, zaciągać zobowiązania na wydatki nie znajdujące pokrycia w planowanych dochodach lub też lokować w bankach czasowo wolne środki.

Do związków międzygminnych mają zastosowanie także inne przepisy prawa, m.in. ustawa o finansach publicznych,⁴ ustawa o rachunkowości,⁵ ustawa Prawo zamówień publicznych,⁶ ustawa o gospodarce nieruchomościami.⁷

---

³Podobnie, zgodnie z art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1592 z późn. zm.), do gospodarki finansowej związków powiatów stosuje się odpowiednio przepisy o gospodarce finansowej powiatów.

⁴ Dz.U. z 2005 r. Nr 249 poz. 2104 z późn. zm.

⁵ Dz.U. z 2002 r. Nr 76 poz. 694 z późn. zm.

⁶ Dz.U. z 2006 r. Nr 164 poz. 1163 z późn. zm.

⁷ Dz.U. z 2004 r. Nr 261 poz. 2603 z późn. zm.

1. Wyniki kontroli

Wyniki kontroli koordynowanej przeprowadzonej przez regionalne izby obrachunkowe stanowią podstawę do sformułowania następujących stwierdzeń:

1. Związki międzygminne nierzadko tworzone są bez dogłębnej analizy potrzeby ich istnienia.

Kontrola wykazała istnienie związków w gruncie rzeczy o fasadowym charakterze. Związki te zostały formalnie utworzone, jednak nie prowadzą żadnej działalności i nie realizują zadań statutowych. Na dzień 31.12.2005 r. w Polsce zarejestrowanych było 247 związków, z czego działalność prowadziło 176 związków, pozostałe 71 nie podjęło bądź zaprzestało działalności. Powyższe świadczyć może o zbyt pochopnym działaniu twórców związków. Niejednokrotnie brak było również rzetelnego i jasnego sprecyzowania celów ich utworzenia.

Istnieniu takiej sytuacji sprzyjają zbyt ogólne przepisy dotyczące działalności związków, w tym ich tworzenia i likwidacji. Przepisy⁸ nie przewidują terminu, w jakim związki winny być wykreślone z rejestru, nie określają też zasad likwidacji związków.

2. Brak dogłębnej analizy przekazywanych zadań.

Przeprowadzone kontrole potwierdzają, że decyzje o utworzeniu związku są często podejmowane bez dogłębnej analizy i oceny zadań publicznych, które gminy chciałyby wykonywać wspólnie.

Stwierdzono przypadki braku precyzyjnego określenia zadań przekazanych do związku bądź przyjęcie do realizacji zadań, które są niezgodne z zadaniami statutowymi.

Należy zauważyć, że stosownie do przepisów art. 64 ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym, wszystkie zadania własne gmin, wymienione w statucie związku, stają się z mocy prawa zadaniami własnymi związku, zgodnie z wolą gmin należących do związku, a prawa i obowiązki gmin, związane z wykonywaniem tych zadań, przechodzą na związek.

W przepisach prawa brak jednoznacznego stwierdzenia, że przekazanie zadania do związku wyłącza jego realizację przez gminę.

---

⁸ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 października 2001 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru związków międzygminnych oraz ogłaszania statutów związków. Dz.U. z 2001 r. Nr 121 poz. 1307.

3. W 19 spośród 176 składających sprawozdania związków wystąpił szczególnie wysoki poziom zadłużenia na koniec 2005 r.

Jedną z przyczyn wysokiego zadłużenia był niedostateczny poziom dofinansowania realizacji zadań związku przez tworzące go gminy. W trakcie kontroli stwierdzono także przypadki braku wywiązywania się gmin ze statutowych obowiązków w zakresie terminowego dokonywania wpłat na rzecz związków. Pamiętać należy również, iż do czasu wejścia w życie nowej ustawy o finansach publicznych w 2006 roku do związków nie miały zastosowania przepisy dotyczące dopuszczalnego poziomu zadłużenia, którym rygorom były poddane z kolei jednostki tworzące związek. Zauważyć można zjawisko transferowania zadłużenia gmin na związki.

W wyniku podjętych działań naprawczych będących efektem kontroli regionalnych izb obrachunkowych, zadłużenie związków międzygminnych systematycznie maleje.

4. Wydatkowanie środków publicznych i zaciąganie zobowiązań z naruszeniem przepisów prawa .

Kontrola wykazała poważne uchybienia i nieprawidłowości przy udzielaniu zamówień publicznych. Błędy dotyczyły zarówno procedury udzielenia zamówień publicznych, jak i ich realizacji. W kilkunastu przypadkach stwierdzono realizację wydatków, które nie były związane z działalnością statutową związków. Wyniki kontroli w zakresie realizacji wydatków i zaciągania zobowiązań stanowią podstawę sporządzenia zawiadomień o naruszeniu dyscypliny finansów publicznych.

5. Nieprawidłowa realizacja dochodów budżetowych związków międzygminnych.

W wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie ustalenia i rozliczania wpłat gmin wchodzących w skład związku, bezpodstawnego udzielania ulg przy realizacji dochodów związku, niedochodzenie należności budżetowych z tytułu odsetek od nieterminowych płatności, realizowanie dochodów z majątku bez zgody zgromadzenia związku.

6. Nieprawidłowe prowadzenie rachunkowości związków międzygminnych.

W każdym z kontrolowanych związków międzygminnych wystąpiły nieprawidłowości w zakresie prowadzenia rachunkowości tych jednostek, a dotyczące przede wszystkim organizacji rachunkowości oraz braku wystarczających procedur kontroli finansowej.

7. Wątpliwości budzi fakt tworzenia przez związki nowych podmiotów, w tym spółek prawa handlowego.

Rady gmin chcąc utworzyć spółkę i przystąpić do realizacji zadań w tej formie podejmują decyzję o utworzeniu spółki w osobnej uchwale. Decydują też w tym wypadku o przeznaczeniu na ten cel określonego mienia komunalnego.

W przypadku tworzenia spółek przez związki decyzje o dalszym gospodarowaniu majątkiem komunalnym podejmują tylko przedstawiciele gmin a nie całe rady gmin.

Utworzenie związku komunalnego staje się wtedy narzędziem transferu mienia komunalnego do spółek prawa handlowego.

Mienie komunalne pozostające w dyspozycji kontrolowanych związków było oddawane również w najem, dzierżawę, użytkowanie bądź użyczenie innym tworzonym przez nie podmiotom.

3. Szczegółowe ustalenia kontroli.

3.1. Nieprawidłowości w zakresie tworzenia związków.

Kontrola wykazała **istnienie dużej liczby związków w gruncie rzeczy o fasadowym charakterze**. Związki te zostały formalnie utworzone, jednak nie prowadzą żadnej działalności i nie realizują zadań statutowych.

Na dzień 31.12.2005 r. w Polsce zarejestrowanych było 247 związków, z czego działalność prowadziło 176 związków, pozostałe 71 nie podjęło bądź zaprzestało działalności. Część związków, mimo że podjęła działalność, nie realizuje w pełni przyjętych zadań. Wynika to zarówno z braku dogłębnej analizy potrzeby istnienia związków jak również z braku jasnego określenia ich zadań i celów statutowych.

Z brzmienia przepisu art. 64 ustawy o samorządzie gminnym⁹ wynika, że związek powołuje się do wykonywania zadań publicznych i tym samym do zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej.

Zakres działania związku bardzo często bywa określany w sposób ogólny, lakoniczny i dowolny. Zdarza się też, że jest on określony w sposób zbyt szeroki. Podstawą określenia zadań związku powinien być art. 7 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, zawierający wykaz zadań własnych gminy, które zgodnie z art. 64 ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym mogą zostać przeniesione na związek.¹⁰ Cele związku często nie są jasno sformułowane i poprzedzone rzetelną analizą zarówno samej potrzeby utworzenia związku, jak i ewentualnych kosztów jego działalności. Gmina może bowiem realizować określone zadania nie tylko w ramach związku ale również poprzez zawieranie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego¹¹.

Pochopne i nieprzemyślane działanie twórców związków, brak wystarczającej analizy zadań publicznych, które gminy chciałyby wykonywać wspólnie taki związek tworząc, doprowadza do sytuacji, w której związek posiadający osobowość prawną (a więc będący pełnoprawnym podmiotem obrotu prawnego i gospodarczego) faktycznie nie działa, a powierzone mu zadania wykonują gminy.

---

⁹ Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.

¹⁰ W orzecznictwie sądów administracyjnych spotkać można bardziej restrykcyjne podejście do zakresu zadań jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z którym określenie zakresu zadań gmin wymaga uwzględnienia także norm szczególnych rangi ustawowej takich jak np. ustawa o sporcie kwalifikowanym, o drogach (por.: np. wyrok WSA z 19.07.2006 r. - I SA/GI 927/06, OwSS 2006/4/114; wyrok NSA z 17.03.2000 - I SA/Lu 31/00 OwSS 2001/1/30; wyrok NSA z 22.09.1999 - SA/Rz 852/99 - OwSS 2000/4/115).

¹¹ Ibidem

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W statucie **Związku Gmin Zagłębia Miedziowego w Polkowicach** (woj. dolnośląskie) sformułowano zadania w sposób ogólny i mało precyzyjny, tj.: walka z bezrobociem i przeciwdziałanie jego skutkom społeczno-ekonomicznym, współpraca w dziedzinie budownictwa komunalnego, a zwłaszcza budownictwa mieszkaniowego, współpraca w zakresie rozwoju oświaty i kultury, podejmowanie działań na rzecz rozwoju gospodarczego i promocji gmin – członków Związku, wspólne występowanie w sprawach związanych z ochroną środowiska, obszarami górniczymi, opłatami eksploatacyjnymi, podatkiem od nieruchomości.

Do zadań związku należała także część zadań własnych gmin, obejmujących sprawy, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3-6, 10, 12-14 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tj. sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę, dostarczania gazu i energii elektrycznej, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, lokalnego transportu zbiorowego, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, oświaty, zieleni komunalnej i zadrzewień, cmentarzy komunalnych, porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej, kultury fizycznej, sportu i turystyki.

Związek nie realizował zadań określonych w statucie ze względu na brak dostatecznych środków finansowych, a ponadto przekazywał gminom dotacje oraz dokonywał na ich rzecz zakupu gotowych środków trwałych i przekazywał je gminom nieodpłatnie. W formie dotacji dla gmin zostały przekazane środki w wysokości: 1.071.928 zł tj. 54,1% kwoty wykonanych wydatków związku w 2004 roku, 1.473.090 zł tj. 68,1% w 2005 roku i 961.284 zł tj. 73,6 % kwoty wykonanych wydatków w I półroczu 2006 roku.

Z powyższego wynika, że faktycznie następował jedynie transfer środków publicznych z gmin na rachunek związku i następnie ze związku na rzecz gmin; do tego dochodziły wydatki związane z kosztami funkcjonowania związku, w tym organów związku i jego biura.

W kontrolowanych związkach stwierdzono przypadki wpisania do statutu związku zadań, które w ogóle nie należą do zadań gminy¹² i tym samym nie mogą być realizowane przez związek międzygminny.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W **Związku Gmin Ziemi Kujawskiej w Aleksandrowie Kujawskim** (woj. kujawsko-pomorskie) wpisano do statutu następujące zadania: skup i przetwórstwo produktów rolnych oraz artykułów rolno – spożywczych, a w **Związku Gmin Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu** (woj. łódzkie) produkcję roślinną, zwierzęcą, przemysłową oraz przetwórstwo rolno - spożywcze.

¹² Zadania gminy określają art. 6-10 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.

W **Międzygminnym Związku Komunalnym w Międzyrzecu Podlaskim** (woj. lubelskie) zgromadzenie związku podjęło decyzję o przyjęciu do realizacji części zadań z zakresu funkcjonowania Komendy Hufca ZHP.

Inną nieprawidłowością było **przyjęcie do realizacji przez związki międzygminne zadań, które nie zostały ujęte w ich statutach**, czym naruszono przepisy art. 64 ustawy o samorządzie gminnym.

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Związek Gmin „Kumiałka – Biebrza” w Korycinie (woj. podlaskie) w latach 2002-2004 realizował zadanie polegające na odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, pomimo że zadanie to nie zostało umieszczone w jego statucie.

Związek wykonywał także, nie umieszczone w statucie, zadanie polegające na modernizacji systemów grzewczych i termomodernizacji obiektów stanowiących własność gmin członkowskich. Inwestycję tę związek realizował w drodze porozumień zawartych z gminami - członkami związku na podstawie art. 74 ustawy o samorządzie gminnym.

Przepis art. 74 dopuszcza wprowadzenie porozumienia jako formę współdziałania gmin w celu wykonywania zadań publicznych, jednak z jego konstrukcji (a także z regulacji dotyczących związków międzygminnych) wynika, że nie jest możliwe zawarcie porozumienia pomiędzy gminami i ich związkiem. Istotą związku jest bowiem wykonywanie we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność zadań publicznych w zakresie przekazanym przez gminy na mocy statutu. Możliwość zawierania porozumień przez związek - zgodnie z art. 64 ust. 5 w związku z art. 8 ust. 2-5 ustawy o samorządzie gminnym - dotyczy wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej oraz z zakresu właściwości powiatu oraz właściwości województwa, nie zaś właściwości gmin członków, gdyż te realizuje na podstawie statutu.

3.2. Nieprawidłowości w zakresie organizacji związków.

Związki międzygminne często **organizują swoją działalność niezgodnie ze wskazaniami statutu** nadanego im przez rady gmin tworzących związek lub obowiązującymi przepisami prawa. Nieprawidłowości w tym zakresie często polegały na ustaleniu składu zarządu związku niezgodnie z postanowieniami statutu związku. Działaniem

takim naruszono przepis art. 67 ustawy samorządzie gminnym¹³, który stanowi, że statut związku określa organy związku, ich strukturę, zakres i tryb działania.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W Ekologicznym Związku Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie (woj. warmińsko - mazurskie) wybrano Przewodniczącego Zarządu, który nie był członkiem Zgromadzenia, pomimo, że w statucie nie określono, że dopuszczalny jest wybór członków zarządu spoza członków Zgromadzenia Związku

W Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty w Karlinie oraz w Związku Gmin Wyspy Wolin w Międzyzdrojach (woj. zachodniopomorskie), a także **w Związku Gmin Powiatu Radomszczańskiego** (woj. łódzkie) funkcję Przewodniczącego Zgromadzenia Związku pełnił Przewodniczący Zarządu Związku, co stanowiło naruszenie art. 69 ust. 1 i 2 oraz art. 18a ust. 1 w związku z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

Stwierdzono także dokonywanie zmian w statutach związków w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami, bądź zaniechanie ujmowania w statutach wszystkich elementów wymaganych przepisami.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W statucie Związku Miast i Gmin Zlewni Wdy w Czarnej Wodzie (woj. pomorskie) wprowadzono zmiany uchwałą Zgromadzenia Związku, bez zachowania trybu właściwego dla jego stanowienia czyli bez zatwierdzenia zmian przez rady gmin uczestniczących w związku, bezwzględną większością głosów ustawowego składu rady.

W statucie **Międzygminnego Związku Komunikacyjnego w Jastrzębiu Zdroju** (woj. śląskie) nie ustalono zasad korzystania z obiektów i urządzeń Związku, zasad rozliczeń majątkowych oraz zasad prowadzenia gospodarki finansowej Związku, co niezgodne jest z art. 67 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

Na podstawie kontroli wybranej grupy 55 związków międzygminnych ustalono, że w 8 związkach utworzono nowe jednostki w formach organizacyjno – prawnych wskazanych w ustawie o finansach publicznych.

Ponadto, 8 związków utworzyło spółki prawa handlowego, tj. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Do wymienionych jednostek przekazano część zadań realizowanych przez związek.

Do większości jednostek przekazano zadania wraz z określonymi składnikami majątkowymi.

¹³ Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.

Utworzenie przez związek międzygminny spółki prawa handlowego czy też zakładu budżetowego budzi szereg wątpliwości natury prawnej. Z analizy bowiem zapisów ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o gospodarce komunalnej oraz ustawy o finansach publicznych (tak obowiązującej, z roku 2005 jak i uchylonej, z roku 1998), można wysnuć wniosek, że tak jednostki organizacyjne (zakłady budżetowe, jednostki budżetowe i inne), jak i spółki prawa handlowego, mogą być tworzone wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego, działające przez swoje organy. W przypadku tworzenia spółek przez związki decyzje o dalszym gospodarowaniu majątkiem komunalnym podejmują tylko przedstawiciele gmin a nie całe rady gmin. Utworzenie związku komunalnego staje się wtedy narzędziem transferu mienia komunalnego do spółek prawa handlowego i innych podmiotów.

W trakcie kontroli stwierdzono również utworzenie związkowego funduszu celowego dla realizacji zadań statutowych związku.

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Związek Gmin „Dolina Redy i Chylonki” w Gdyni (woj. pomorskie) utworzył Związkowy Fundusz Ochrony Środowiska. Plan finansowy Funduszu był załącznikiem do budżetu związku. Przychodami funduszu były dotacje z WFOSiGW i PFOSiGW, wpływy ze sprzedaży surowców wtórnych, wpływy za przyjmowanie ziemi i gruzu, sprzedaż składników majątkowych. Wydatki dotyczyły zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami. Takie rozwiązanie budzi zastrzeżenia ponieważ ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹⁴ nie przewiduje utworzenia związkowego funduszu ochrony środowiska. Możliwość tworzenia nowych (innych niż powołane ustawowo) funduszy celowych nie przewiduje także ustawa o finansach publicznych.

3.3. Nieprawidłowości w zakresie realizacji dochodów budżetowych.

W zakresie realizacji dochodów budżetowych związków wystąpiły nieprawidłowości polegające na:

- § błędnym ustaleniu i rozliczaniu wpłat gmin wchodzących w skład związku,
- § bezpodstawnym udzielaniu ulg przy realizacji dochodów związku,
- § zaniechaniu dochodzenia należności budżetowych z tytułu odsetek od nieterminowych płatności,
- § realizowaniu dochodów z majątku bez zgody zgromadzenia związku.

¹⁴ Dz.U. z 2006 r. Nr 129 poz. 902 z późn. zm.

W statutach 17 związków brak było jednoznacznych wskazań w zakresie terminów wpłat składek bądź sankcji za nieterminową realizację tych wpłat; w 20 związkach stwierdzono przypadki regulowania składek członkowskich w terminie późniejszym niż przewidziany w statucie związku. Występowały także przypadki błędnego ustalenia wpłat gmin członkowskich, niezgodnego z postanowieniami statutu związku.

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W KZK GOP w Katowicach (woj. śląskie) nieprawidłowo, niezgodnie z postanowieniami statutu związku, rozliczono wpłaty gmin na rzecz związku za 2005 r.

Kwota należnych wpłat wynosiła 117.600.000,00 zł i wynikała z planu finansowego na 2005 r. Kwota ta została ustalona jako różnica pomiędzy dochodami a wydatkami Związku zgodnie z postanowieniami Statutu. Do końca roku plan finansowy w tym zakresie nie uległ zmianie.

W załączniku do planu finansowego dodatkowo przedstawiono wyliczenie łącznej kwoty wpłat netto w wysokości 117.600.000,00 zł oraz kwoty wpłat brutto w wysokości 125.832.000,00 zł. Różnicę stanowił 7% podatek VAT w wysokości 8.232.000,00 zł. Kwotę wpłat brutto przyjęto do rozliczenia wpłat należnych od członków Związku za 2005 r.

W 2005 r. odprowadzono podatek VAT od uzyskanych dotacji w kwocie 2.063.494,04 zł (za okres: czerwiec – sierpień 2005 r.). Po uzyskaniu postanowienia Naczelnika Pierwszego Śląskiego Urzędu Skarbowego w Sosnowcu z dnia 3 października 2005 r. zaniechano odprowadzenia podatku VAT za pozostałe miesiące, a dotychczas odprowadzony podatek VAT został zwrócony na konto bankowe Związku w dniu 20 stycznia 2006 r.

Skutkiem tych działań było zawyżenie wysokości wpłaty należnej od gmin na 2005 rok o 8.232.000,00 zł. Do rozliczenia przyjęto wysokość należnej składki w wielkości brutto, podczas gdy zgodnie ze statutem do rozliczenia wpłat należało przyjąć kwotę wynikającą z planu finansowego. W budżecie Związku zaplanowano wysokość składek od gmin członkowskich w wielkości netto.

W kontrolowanych związkach stwierdzono zaniechanie naliczenia i pobrania odsetek za zwłokę w przypadku nieterminowego regulowania składek członkowskich na łączną kwotę 18.727,88 zł. Nieprawidłowość taką stwierdzono w 5 na 13 związków, w których statutach wskazano sankcje za nieterminowe regulowanie składek

Ponadto, na 42 związki, w których statutach nie określono sankcji za nieterminowe regulowanie składek, w 12 związkach gminy członkowskie nieterminowo regulowały swoje zobowiązania z tytułu składek członkowskich.

Stosownie do art. 67 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹⁵ statut związku powinien określać zasady udziału w kosztach wspólnej działalności, zyskach i pokrywaniu strat związku. Dla sprawnego funkcjonowania związku racjonalnym jest także określenie zasad pobierania, dochodzenia oraz umarzania jego należności.

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W Związku Międzygminnym „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej (woj. świętokrzyskie) dokonano umorzenia należności za świadczone usługi w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz odbioru ścieków, pomimo braku uchwały Zgromadzenia Związku o zasadach i trybie umarzania wierzytelności z tytułu należności pieniężnych, do których nie stosuje się przepisów ustawy Ordynacja podatkowa, udzielania ulg w spłacaniu tych należności.

3.4. Nieprawidłowości w zakresie realizacji wydatków i zaciągania zobowiązań.

Nieprawidłowości w zakresie realizacji wydatków budżetowych i zaciągania zobowiązań stwierdzono w 53 spośród 55 skontrolowanych związków międzygminnych. Wystąpiły liczne przypadki zaciągania zobowiązań przez zarząd związku w wysokości wyższej niż wynikało to z upoważnienia do samodzielnego zaciągania zobowiązań. Działanie takie jest niezgodne z przepisami art. 18 ust. 2 pkt 10 w związku z art. 69 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym¹⁶.

Inny przypadek, to zaciąganie zobowiązań w wysokości przekraczającej przyjęty plan finansowy, co narusza przepisy art. 35 ust. 1, art. 36 ust. 1 i art. 138 pkt 3 w związku z art. 189 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.¹⁷ Zaplanowane kwoty wydatków publicznych w poszczególnych podziałkach klasyfikacji budżetowej oraz wskazane kwoty, do których możliwe jest samodzielne zaciąganie zobowiązań, stanowią dla jednostki sektora finansów publicznych granicę upoważnienia do ich realizacji.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Zarząd Komunikacyjnego Związku Komunalnego GOP w Katowicach (woj. śląskie) zaciągnął w

¹⁵Dz.U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1591 z późn. zm.

¹⁶Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.

¹⁷Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.

2005 r. zobowiązanie w kwocie 3.542.068,43 zł na zakup nieruchomości (budynku) pomimo braku zgody Zgromadzenia Związku na zakup nieruchomości w tej wysokości. Zgromadzenie Związku wyraziło zgodę na zakup nieruchomości za łączną cenę nie wyższą niż 3.000.000,00 zł, pod warunkiem rozłożenia kwoty sprzedaży na sześć równych rocznych rat. Nieruchomość zakupiono za kwotę 3.000.000,00 zł płatną w 6 ratach po 500.000,00 zł (pierwsza rata płatna w dniu zawarcia umowy, pozostałe płatne do 31 marca każdego następnego roku tj. od 2006 do 2010 r.) wraz z oprocentowaniem niespłaconej części należności przy zastosowaniu stopy procentowej równej stopie redyskonta weksli stosowanej przez NBP. Zgodnie z fakturą VAT Nr 10/2005/JK z dnia 25 lutego 2005 r. oprocentowanie stanowiło kwotę 542.068,43 zł.

Zarząd Związku Komunalnego „Komunikacja Międzygminna” w Chrzanowie (woj. małopolskie) zaciągnął w latach 2004 - 2006 zobowiązania w wysokości przekraczającej zatwierdzony plan finansowy: w 2004 r. w kwocie 23.461,09 zł, w 2005 r. w kwocie 32.581,91 zł i w 2006 r. w kwocie 2.343,00 zł.

Wystąpiły także przypadki **realizowania wydatków niezgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków**, co stanowiło naruszenie przepisów art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.¹⁸

Nieprawidłowości polegały na **wydatkowaniu** środków publicznych na usługi, które nie zostały wykonane, **wydatkowaniu** środków otrzymanych w ramach dotacji niezgodnie z przeznaczeniem oraz **dokonywaniu** wydatków nie znajdujących uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawa.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOŚCI:

Związek Międzygminny „Strefa Usług Komunalnych” w Kraśniku (woj. lubelskie) zrealizował bezpodstawne wydatki w kwocie 19.500 zł na zakup usług, które nie zostały faktycznie wykonane. Dotyczyło to zapłaty kwoty 15.000 zł za produkcję i emisję programu telewizyjnego pomimo, że program nie został zrealizowany i wyemitowany oraz zapłaty kwoty 4.500 zł na rzecz kancelarii prawnej za przeprowadzenie kontroli gospodarki finansowej związku, która faktycznie nie została wykonana.

Związek poniósł wydatek w kwocie 6.551,40 zł stanowiący koszt uczestnictwa w konferencji zagranicznej osób, które nie były pracownikami związku ani członkami władz statutowych związku. Zrealizowano ponadto wydatek w kwocie 1.713,97 zł z tytułu zwrotu kosztów noclegu dla przewodniczącego związku, chociaż nie został on delegowany przez związek.

Związek Gmin Dorzecza Wisłoki (woj. podkarpackie) sfinansował wydatki w kwocie 2.551,44 zł z tytułu organizacji międzynarodowej konferencji podsumowującej realizację I etapu projektu oraz promowania projektu ze środków pozyskanych w formie dotacji z Urzędu Marszałkowskiego przeznaczonych na inne zadanie, tj. realizację II etapu Programu „Podkarpackie winnice”.

¹⁸ Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.

Inną nieprawidłowością było **nieterminowe realizowanie wydatków ze środków publicznych**, niezgodnie z przepisami art. 35 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.¹⁹ Powyższe skutkowało, bądź mogło skutkować, zapłatą odsetek za zwłokę. Nieprawidłowość tego rodzaju stwierdzono w 8 związkach.

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Związek Komunalny Biebrza w Suchowoli (woj. podlaskie) uzyskał dotację z EkoFunduszu w wysokości niższej o 22.516 zł od kwoty przyznanej na podstawie zawartej umowy. Było to związane z koniecznością uregulowania karnych odsetek za nieterminowe rozliczenie zadania inwestycyjnego dotyczącego kompleksowego systemu gospodarki odpadami – realizacja selektywnej zbiórki odpadów oraz budowa Zakładu Recyklingu w Dolistowie Starym. Związkowi została przyznana dotacja w wysokości 2.903.081,70 zł, natomiast otrzymana kwota wyniosła 2.880.565,70 zł.

Kolejny stwierdzony rodzaj nieprawidłowości dotyczył **ustalenia, naliczania bądź wypłacenia wynagrodzeń** pracownikom związków niezgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.²⁰

Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w większości kontrolowanych związków. Błędy polegały przede wszystkim na ustaleniu i wypłaceniu pracownikom związku dodatku funkcyjnego oraz dodatku za wieloletnią pracę niezgodnie z obowiązującymi przepisami a także na nieprawidłowym ustaleniu podstawy naliczenia dodatkowego wynagrodzenia rocznego bądź jego wypłaty.

Odnotowano także przypadki błędnego naliczania i wypłacania diety dla członków zgromadzenia za udział w posiedzeniach zgromadzenia, zarządu lub komisji rewizyjnej, niezgodnie z przepisami art. 25 ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym. Spośród 34 związków,

¹⁹ Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.

²⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lutego 2003 r. w sprawie zasad wynagradzania i wymagań kwalifikacyjnych pracowników samorządowych zatrudnionych w urzędach gmin, starostwach powiatowych i urzędach marszałkowskich (Dz.U. Nr 33 poz. 264 z późn. zm.); Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 sierpnia 2005 r. w sprawie zasad wynagradzania pracowników samorządowych zatrudnionych w urzędach gmin, starostwach powiatowych i urzędach marszałkowskich (Dz.U. z 2005 r. Nr 146 poz. 1223 z późn. zm.); Ustawa z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160 poz. 1080 z późn. zm.).

w których zgromadzenie ustaliło zasady wypłaty diet za udział w posiedzeniach organów związku, w 5 stwierdzono nieprzestrzeganie ustalonych zasad.

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W Międzygminnym Związku Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach (woj. śląskie) bezpodstawnie przyznano i wypłacono wynagrodzenie ryczałtowe od stycznia 2003 roku do lipca 2006 roku dla trzech nieetatowych Członków Zarządu Związku w łącznej wysokości 107.491,80 zł. Wynagrodzenie zostało przyznane przez Przewodniczącego Zgromadzenia Związku.

Zgodnie z przepisami art. 4 pkt 3 w związku z art. 1 ustawy o pracownikach samorządowych, Przewodniczący Zgromadzenia wykonuje czynności z zakresu prawa pracy w stosunku do pracowników zatrudnionych w biurze związku jednostki samorządu terytorialnego, natomiast nieetatowi członkowie Zarządu Związku nie byli pracownikami. Powyższym działaniem naruszono przepisy art. 28 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych²¹ oraz art. 35 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych.²²

Kolejną nieprawidłowością było **nieterminowe regulowanie zobowiązań z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne i fundusz pracy oraz zaliczek na podatek dochodowy**, co było niezgodne z przepisami art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych²³ oraz art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych²⁴. W niektórych przypadkach zwłoka w regulowaniu powyższych zobowiązań wynosiła nawet kilkadziesiąt dni.

W większości kontrolowanych związków wystąpiły także **nieprawidłowości w funkcjonowaniu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych**, takie jak: organizowanie funduszu przy braku wyodrębnienia rachunku bankowego, brak naliczania i odprowadzania odpisów, nieterminowe dokonywanie odpisów - niezgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.²⁵

Nieterminowe przekazywanie środków na fundusz miało miejsce w 14 związkach, w kolejnych 9 związkach nie dokonywano w ogóle odpisów na ten fundusz bądź nieprawidłowo wykorzystywano jego środki.

²¹ Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.

²² Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.

²³ Dz. U. z 1998 r. Nr 137 poz. 887 z późn. zm.

²⁴ Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176.

²⁵ Dz. U. z 1996 r. Nr 70, poz. 335 z późn. zm.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W **Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty w Karlinie** (woj. zachodniopomorskie) w 2004 r. nie dokonywano odpisów na fundusz, z kolei w 2005 r. i 2006 r. środki przekazywano nieterminowo.

W **Komunalnym Związku Wodno – Ściekowym w Ligocie Dolnej** (woj. opolskie) stwierdzono doraźne wykorzystywanie środków ZFSS na pokrywanie bieżących wydatków związku.

3.5. Nieprawidłowości w zakresie prowadzenia rachunkowości związków międzygminnych.

Do najważniejszych nieprawidłowości w zakresie rachunkowości należało:

- § Zaniechanie prowadzenia ksiąg rachunkowych lub prowadzenie ich niezgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁶ oraz rozporządzeniach Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych.²⁷ Nieprawidłowości te wystąpiły w 27 związkach.
- § Zaniechanie ujęcia w księgach rachunkowych niektórych dochodów i wydatków – dotyczyło to 10 kontrolowanych związków.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W **Związku Międzygminnym „Strefa Usług Komunalnych” w Kraśniku** (woj. lubelskie) nie prowadzono ksiąg rachunkowych wymaganych przepisami ustawy o rachunkowości. W tym zakresie zostało złożone doniesienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W **Związku Gmin „Czyste Środowisko” w Wasilkowie** (woj. podlaskie) zaniechano ujęcia w księgach rachunkowych wartości udziałów objętych w utworzonej spółce na kwotę 1.600.000,00 zł oraz zwiększenia ich wartości na kwotę 30.000,00 zł.

Natomiast **Samorządowy Chorzowsko-Świętochłowski Związek Wodociągów i Kanalizacji w Chorzowie** (woj. śląskie) zaniechał ujęcia w księgach rachunkowych udziałów na kwotę 66.000.000,00 zł.

²⁶ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 z późn. zm.

²⁷ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych (Dz. U. Nr 153, poz. 1752 z późn. zm.) oraz z dnia 28 lipca 2006 r. (Dz. U. z 2006 r. Nr 142, poz. 1020).

Inne stwierdzone nieprawidłowości to:

- § Nieprawidłowe udokumentowanie obrotu gotówkowego i gospodarki kasowej. Nieprawidłowości stwierdzono w 19 związkach, tj. w blisko połowie związków, w których wystąpił obrót gotówkowy.
- § Błędna klasyfikacja dochodów i wydatków oraz błędne dekretowanie dowodów kasowych. Działanie takie narusza przepisy w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów²⁸.
- § Niezgodność pomiędzy stanem środków pieniężnych w kasie a danymi zawartymi w bilansie.
- § Brak przeprowadzenia inwentaryzacji środków pieniężnych.
- § Niezgodność stanu środków pieniężnych na rachunkach bankowych zawartych na potwierdzeniach sald bankowych z danymi wynikającymi z bilansów.
- § Brak udokumentowania wszystkich operacji przychodowych i rozchodowych dowodami księgowymi stanowiącymi podstawę dokonanych operacji.

W 26 kontrolowanych związkach międzygminnych wystąpiły nieprawidłowości w zakresie organizacji rachunkowości oraz braku wystarczających procedur kontroli finansowej. W zakresie kompletności dokumentacji opisującej przyjęte zasady (politykę) rachunkowości stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- § całkowitym braku opracowania i przyjęcia zasad rachunkowości,
- § opracowaniu zasad w sposób nie spełniający ustawowych wymogów,
- § zaniechaniu dokonywania aktualizacji zasad,

co jest niezgodne z art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości²⁹.

W zakresie przyjęcia i stosowania procedur kontroli wewnętrznej, o których mowa w art. 47 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych³⁰ stwierdzono, że w 11 związkach w ogóle nie opracowano i nie przyjęto do stosowania żadnych procedur kontroli. W 13 związkach opracowane procedury kontroli były zarówno niewystarczające, jak i nieprzestrzegane.

²⁸ Dz. U. z 2003 r. Nr 68, poz. 634 z późn. zm, Dz. U. z 2004 r. Nr 209 poz. 2132 z późn. zm.

²⁹ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 z późn. zm.

³⁰ Dz. U. z 2002 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.

Ponadto, w 48 spośród 55 kontrolowanych związków, stwierdzono szereg poważnych uchybień w zakresie sporządzania sprawozdań. Do najpoważniejszych należy nieprawidłowe sporządzanie sprawozdań budżetowych: Rb-27S z wykonania dochodów budżetowych, Rb-28S z wykonania wydatków budżetowych, Rb-N o stanie należności, Rb-Z o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń, Rb-NDS o nadwyżce/deficycie.

W sprawozdaniach Rb-27S, Rb-28S, Rb-N, Rb-Z nie wykazywano wszystkich należności oraz zobowiązań, co prowadziło do wykazywania ich w kwocie wyższej lub niższej od faktycznej. W sprawozdaniu Rb-NDS błędnie wykazywano kwoty nadwyżki budżetowej, nie wykazywano także środków na pokrycie deficytu, ponadto dane nie wynikały z ksiąg rachunkowych i były niezgodne ze stanem faktycznym. W 5 związkach nie sporządzono sprawozdań Rb-28S, Rb-NDS, Rb-N, Rb-Z. Powyższymi działaniami naruszono przepisy w sprawie sprawozdawczości budżetowej.³¹

PRZYKŁAD NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

W Związku Komunalnym „Biebrza” w Suchowoli (woj. podlaskie) w sprawozdaniach Rb-27S i Rb-N za poszczególne kwartały 2004 r., 2005 r. i I półrocza 2006 r. wykazano dane w zakresie należności z tytułu składek członkowskich gmin niezgodnie z ewidencją księgową. Należności zaniżono:

- w 2004 r. o kwotę 46.753 zł za I kwartał, o kwotę 46.753 zł za II kwartał, o kwotę 121.813 zł za III kwartał i o kwotę 41.788 zł za IV kwartał,
- w 2005 r. o kwotę 162.829 zł za I kwartał, 103.231 zł za II kwartał, 102.779,05 zł za III kwartał i 102.779,05 zł za IV kwartał,
- w I półroczu 2006 r. o kwotę 256.786,60 zł za I kwartał i 256.744,48 zł za II kwartał.

Nieprawidłowości w zakresie sporządzania bilansu jednostki budżetowej oraz bilansu z wykonania budżetu dotyczyły sporządzania tych dokumentów niezgodnie z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej oraz ze wzorami zawartymi w przepisach.

Działania takie naruszały przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa,

³¹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 24, poz. 279 z późn. zm.) oraz z dnia 19 sierpnia 2005 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. Nr 170, poz. 1426).

budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych³².

3.6. Nieprawidłowości w zakresie zamówień publicznych

Łączna wartość udzielonych zamówień z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych wyniosła 383.389.334,91 zł. **Najbardziej rażąco nieprawidłowością było wydatkowanie środków publicznych z pominięciem stosowania przepisów ustaw: z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych³³ i z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³⁴ oraz bez zawarcia pisemnej umowy z wykonawcą.**

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOŚCI:

Celowy Związek Gmin CZG-12 w Długoszynie (woj. lubuskie) w okresie od początku 2004 r. do 29 sierpnia 2005 r. poniósł wydatki na zakup paliwa do pojazdów w łącznej wysokości 1.002.033,68 zł bez przeprowadzania postępowania o udzielenie zamówienia publicznego

Związek Gmin „Kumiałka-Biebrza” w Korycinie (woj. podlaskie) w okresie od początku 2004 r. do połowy 2006 r. także bez przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zakupił paliwo za łączną kwotę 112.827,55 zł,

Komunikacyjny Związek Komunalny GOP w Katowicach (woj. śląskie) zlecił w 2005 r. świadczenie usług przewozowych oraz wprowadzenie systemu kontroli biletów przez kierowców autobusów przed zakończeniem postępowania i zawarciem pisemnych umów. Wydatki poniesione przed zakończeniem postępowania i zawarciem pisemnych umów wyniosły 504.201,82 zł.

Stwierdzono także przypadki **zaniechania wykluczenia oferentów i odrzucenia ofert niespełniających wymagań określonych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia**, co było niezgodne z przepisami art. 27a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych³⁵ oraz art. 24 ust. 2 pkt 3 i ust. 4 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych.³⁶ W kilku przypadkach zaniechanie to miało wpływ na wyniki prowadzonych postępowań.

³² Dz. U. Nr 153, poz. 1752 z późn. zm.

³³ Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 z późn. zm.

³⁴ Tekst jednol. Dz.U.z 2006 r. Nr 164, poz. 1169 z późn. zm.

³⁵ Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 z późn. zm.

³⁶ Dz. U. Nr 19, poz. 177 z późn. zm.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Związek Międzygminny „Strefa Usług Komunalnych” w Kraśniku (woj. lubelskie) w toku postępowań na dozór nad wysypiskiem odpadów „Wilcze Doły” w roku 2006 o wartości 6.466,00 zł brutto miesięcznie oraz na dowóz i rozplantowanie ziemi i odpadów na wysypisku odpadów „Wilcze Doły” w roku 2006 o wartości 245.952,00 zł, prowadzonych w trybie zapytania o cenę, nie wykluczył dwóch oferentów, których oferty nie zawierały wymaganych dokumentów potwierdzających spełnienie warunków udziału w postępowaniu i nie unieważnił postępowań z tego powodu.

Wystąpiły także **nieprawidłowości w zakresie egzekwowania wniesienia zabezpieczenia należytego wykonania umowy**, czym naruszono przepisy art. 75 ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych³⁷ oraz art. 150 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³⁸.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Międzygminny Związek Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach (woj. śląskie) w postępowaniu o zamówienie o wartości 116.994.688,99 zł na świadczenie usług przewozu osób w komunikacji miejskiej, którego udzielono w dniu 30 lipca 2004 r., nie wyegzekwował od wykonawcy wniesienia wymaganych 30% zabezpieczenia do dnia zawarcia umowy. Wykonawca wniósł zabezpieczenie w wysokości 657.000,00 zł, podczas gdy do dnia zawarcia umowy zobowiązany był do wniesienia kwoty 701.968,13.

Łużycki Związek Gmin w Żarach (woj. lubuskie) w zamówieniu o wartości 98.000 zł na opracowanie „Programu ochrony wód rzek pogranicza: Bobru i Nysy Łużyckiej na obszarze powiatów Żagań/Żary”, którego udzielono w dniu 8 marca 2004 r., nie wyegzekwował od wykonawcy wniesienia całego zabezpieczenia należytego wykonania umowy, które powinno wynieść 5.978,00 zł. Od wykonawcy zaliczono na poczet zabezpieczenia kwotę 3.000,00 zł pochodzącą z wniesionego wadium, bez pisemnej zgody wykonawcy.

Wystąpiły także liczne przypadki **nieprawidłowości na etapie przygotowania postępowania dotyczące treści specyfikacji istotnych warunków zamówienia i żądania**

³⁷ Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 664 z późn. zm.

³⁸ Dz. U. Nr 19, poz. 177 z późn. zm.

od wykonawców dokumentów potwierdzających możliwość wykonania zamówienia, co naruszało przepisy art. 36 ust. 1 i art. 38 ust. 5 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³⁹.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Związek Międzygminny „Strefa Usług Komunalnych” w Kraśniku (woj. lubelskie) w specyfikacji istotnych warunków zamówienia na rekultywację wysypiska odpadów „Wilcze Doły” w latach 2006-2007 (o wartości 1.835.892,80 zł) zamieścił niedopuszczalne warunki zobowiązujące oferentów do spełnienia w przyszłości świadczeń na rzecz zamawiającego polegających na zatrudnieniu co najmniej trzech osób bezrobotnych wskazanych przez zamawiającego na okres realizacji zamówienia i do udzielenia minimum 10-letniej gwarancji. Działanie to naruszyło przepisy art. 7 ust. 1 i art. 22 ust. 2 ustawy Prawo Zamówień Publicznych w związku z przepisami rozporządzenia Prezesa RM z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy oraz form, w jakich te dokumenty mają być składane (Dz. U. z 2006 r. Nr 87 poz. 605).

W specyfikacji istotnych warunków zamówienia na dozór nad wysypiskiem odpadów „Wilcze Doły” w roku 2005 (o wartości 217.918,55 zł) zamawiający w jednym miejscu specyfikacji wykluczył, a w innym miejscu dopuścił możliwość udziału podwykonawców przy wykonywaniu zamówienia. Postępowaniem tym naruszono przepis art. 36 ust. 1 pkt. 5 ustawy Prawo zamówień publicznych.

Komunikacyjny Związek Komunalny GOP w Katowicach (woj. śląskie) w specyfikacjach istotnych warunków zamówień na: świadczenie usług przewozowych (o wartościach: 103.417.553,00 zł, 63.673.062,45 zł i 45.109.595,00 zł), udzielonych w dniach: 21 maja 2004 r., 25 maja 2005 r. i 20 lutego 2006 r. oraz na wykonanie usługi kontroli biletów w komunikacji miejskiej (o wartości 1.650.491,64 zł), udzielonego w dniu 8 maja 2006 r., nie zawarł wymogu przedłożenia przez oferentów dokumentów potwierdzających wiarygodność ekonomiczną oferenta.

Ponadto, w specyfikacjach istotnych warunków zamówienia, często zawierano postanowienia, które uniemożliwiały równe traktowanie oferentów i utrudniały uczciwą konkurencję, co było niezgodne z przepisami art. 7 ust. 1 i art. 22 ust. 2 w zw. z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴⁰.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Związek Gmin Dorzecza Wisłoki w Jaśle (woj. podkarpackie), w prowadzonym w 2006 roku postępowaniu na zakup sprzętu i oprogramowania (wartość zamówienia - 66.930,42 zł) zawarł w specyfikacji istotnych warunków zamówienia opis przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie nazwy firmy, znaków

³⁹ Dz. U. Nr 19, poz. 177 z późn. zm.

⁴⁰ Dz. U. Nr 19, poz. 177 z późn. zm.

towarowych i typu sprzętu. Jednocześnie nie dopuszczono możliwości dostarczenia sprzętu równoważnego.

Komunalny Związek Ciepłownictwa „Ponidzie” w Busku-Zdroju (woj. świętokrzyskie), w prowadzonym w 2004 roku postępowaniu na dostawę 15 kotłów węglowych wraz z montażem (wartość zamówienia - 1.390.897,60 zł) w specyfikacji istotnych warunków zamówienia zażądał kotłów wykonanych z wykorzystaniem wymiennika wyprodukowanego przez wskazanego producenta, bez możliwości zastosowania wymiennika równoważnego.

W trakcie kontroli stwierdzono także wystąpienie przypadków **zaniechania wyegzekwowania złożenia wymaganych oświadczeń przez osoby biorące udział w postępowaniu ze strony zamawiającego**, co było niezgodne z art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych⁴¹ oraz art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁴².

3.7. Gospodarowanie mieniem związków.

W zakresie gospodarowania przez związki powierzonym im mieniem komunalnym stwierdzono błędy polegające na przekroczeniu uprawnień zarządu. Zgodnie z art.18 ust. 2 pkt 9 w związku z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym,⁴³ do wyłącznej właściwości zgromadzenia związku należy podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych związku przekraczających zakres zwykłego zarządu, w tym do podejmowania uchwał w sprawie wyrażenia zgody dla zarządu związku do wdzierżawiania lub wynajmu nieruchomości gruntowych na okres dłuższy niż trzy lata oraz określania zasad wnoszenia, cofania i zbywania udziałów i akcji przez zarząd.

PRZYKŁADY NIEPRAWIDŁOWOŚCI:

Zarząd **Związku Międzygminnego „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej** (woj. świętokrzyskie) zawarł umowę na czas nieokreślony z Zakładem Doskonalenia Zawodowego w Kielcach Centrum Kształcenia Zawodowego w Kazimierzy Wielkiej dotyczącą najmu placu manewrowego, bez stosownej zgody Zgromadzenia Związku.

Związek Gmin Ziemi Kujawskiej (woj. kujawsko-pomorskie) wdzierżawił spółce prawa handlowego nieruchomość zabudowaną stanowiącą składowisko odpadów komunalnych w Służewie na okres od 31.12.2003r. – 31.12.2004 r. oraz 14.01.2005 r. – 31.12.2007 r. Zgromadzenie Związku nie ustaliło zasad gospodarowania mieniem Związku. Decyzje o dzierżawie majątku podjęli członkowie zarządu, którzy zawarli

⁴¹ Dz. U. z 2002 r. Nr 72 poz. 664 z późn. zm.

⁴² Dz. U. z 2006 r. Nr 164, poz. 1163 z późn. zm.

⁴³ Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.

umowy dzierżawy. Pożytki z przedmiotu dzierżawy przypadły dzierżawcy w zamian za utrzymanie przedmiotu dzierżawy.

W okresie kontrolowanym 5 związków dokonało sprzedaży nieruchomości gruntowych stanowiących ich własność stosując procedury przetargu nieograniczonego określone w przepisach ustawy o gospodarce nieruchomościami i rozporządzeniu wykonawczym. W dwóch spośród nich stwierdzono błędy w zastosowanej procedurze przetargu nieograniczonego.

3.8. Problem zadłużania się związków międzygminnych

Szczególnie wysoki poziom zadłużenia, przekraczający 60% zrealizowanych dochodów⁴⁴ wystąpił na koniec 2005 roku w 19 związkach. Jedną z przyczyn wysokiego zadłużenia był niedostateczny poziom dofinansowania realizacji zadań związku przez tworzące go gminy. Związki nadmiernie zadłużały się by móc realizować powierzone zadania. Poziom zadłużenia związków ulegał okresowym wahaniom w zależności od terminowego dokonywania wpłat gmin związku z tytułu składek członkowskich, bądź udziału w kosztach wspólnej działalności. Zdarzały się także liczne przypadki braku wywiązywania się gmin ze statutowych obowiązków w zakresie terminowego dokonywania wpłat na rzecz związków.

W badanej próbie związków w kontrolowanym okresie 19 spośród nich korzystało z dodatkowych źródeł finansowania w postaci kredytów i pożyczek. Zaciągnięte kredyty i pożyczki stanowiły podstawowy składnik zadłużenia związków. Zobowiązania wymagalne miały niewielki wpływ na stan zadłużenia.

W wyniku podjętych działań naprawczych będących efektem kontroli regionalnych izb obrachunkowych, zadłużenie związków międzygminnych systematycznie maleje.

PRZYKŁADY ZNACZNIE ZADŁUŻONYCH ZWIĄZKÓW:

Związek Międzygminny Panki – Przystajń ds. Ochrony Wód w Pankach (woj. śląskie). Na koniec 2004 r. zadłużenie wynosiło 132,76% w stosunku do realizowanych dochodów. W wyniku wydanego wniosku pokontrolnego dotyczącego opracowania programu działania i podjęcia czynności mających na celu obniżenie poziomu zadłużenia, powyższa relacja zmniejszyła się i na koniec 2005 r. wynosiła 114,09%, na dzień 30.09.2006 r. wynosiła 69,33% a na koniec 2006 r. zmniejszyła się do 60,45%.

⁴⁴ Patrz załącznik nr 2 – Wykaz związków, w których łączna kwota długu przekroczyła 60%.

Związek Międzygminny Panki – Przystajń ds. Ochrony Wód w Pankach przejął zadania gmin Panki i Przystajń w zakresie gospodarki wodno – ściekowej na ich terenie, w tym między innymi dotyczące budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej. Związek w 2001 r. zaciągnął pożyczkę na budowę oczyszczalni ścieków w Pankach dla gmin Panki i Przystajń. Konieczność spłaty zadłużenia w kolejnych latach oraz niskie wykonanie dochodów, na które w znacznej mierze składały się składki członkowskie gmin tworzących związek, spowodowały utrzymywanie się wysokiego poziomu zadłużenia związku. W kolejnych latach związek skorzystał z możliwości umorzenia części pożyczki, czym znacznie pomniejszył swoje zadłużenie.

Związek Gmin Rypińskich w Rypinie (woj. kujawsko-pomorskie), jest kolejnym przykładem związku o wysokim wskaźniku zadłużenia, w którym relacja zadłużenia do zrealizowanych dochodów na koniec 2004 roku wynosiła 479,28%, natomiast na koniec 2005 roku relacja ta wyniosła 184,63%. Związek w 2002 r. zaciągnął pożyczkę z NFOSiGW w kwocie 2.400.000 zł na realizację inwestycji „Budowa Regionalnego Zakładu Utylizacji”.

Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych w Elblągu (woj. warmińsko-mazurskie) jest także przykładem związku o wysokim wskaźniku zadłużenia, które na koniec 2004 r. wynosiło 455,5%, na koniec 2005 r. 244,1% i na koniec I półrocza 2006 r. 206,7%.

Wnioski

Na podstawie przedstawionych nieprawidłowości stwierdzono, że doprecyzowania wymagają podstawy prawne funkcjonowania związków międzygminnych.

1. Gospodarka finansowa związków powinna być odrębnie uregulowana, ponieważ ogólne odesłanie do przepisów art. 73a ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym jest niewystarczające.
2. Istotne jest rozwiązanie problemu zadłużania się związków. Konieczne byłoby wprowadzenie innej niż dotychczas konstrukcji wyliczania zadłużenia. Zadłużenie związków należałoby rozliczać proporcjonalnie na członków związku.
3. Związki, które nie podjęły działalności lub jej zaprzestały powinny być wykreślone z rejestru w ściśle określonym czasie. Stosowne zapisy mogłyby znaleźć się w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie sposobu prowadzenia rejestru związków międzygminnych oraz ogłaszania statutów związków.⁴⁵ Ponadto, należy dokonać weryfikacji statutów istniejących związków w celu sprawdzenia, czy przekazane zadania należą do właściwości jednostek samorządu terytorialnego oraz czy zadania są określone precyzyjnie.

⁴⁵ Dz.U. z 2001 r. nr 121 poz. 1307.

4. Rozstrzygnięcia wymaga kwestia, czy wraz z przekazaniem określonych zadań na rzecz związku jednostki samorządu terytorialnego tworzące związek tracą możliwość wykonywania przekazanych zadań.
5. Należy uzależnić możliwość tworzenia związków od precyzyjnego wskazania źródeł dochodów związku, które pozwalałyby realizować przekazane związkowi zadania.
6. Dookreślenia wymagają przepisy ustawy o finansach publicznych w zakresie możliwości umarzania przez związki należności oraz udzielania innych ulg w spłacie należności związku.
7. Wśród wymaganych elementów statutu związku należy wskazać konieczność określenia trybu dochodzenia należności z tytułu składek członkowskich gmin - konieczna jest w tym zakresie zmiana art. 67 ustawy o samorządzie gminnym.
8. Konieczne jest jednoznaczne określenie możliwości tworzenia przez związki jednostek organizacyjnych oraz spółek prawa handlowego lub wyraźne zakazanie takich praktyk.

W zakresie stwierdzonych nieprawidłowości regionalne izby obrachunkowe skierowały do przewodniczących zarządów związków międzygminnych wnioski pokontrolne mające na celu usunięcie występujących nieprawidłowości bądź usprawnienie działalności w obszarach dotkniętych błędami. W szczególności wnioskowano o:

- § podjęcie działań mających na celu zapewnienie skutecznej kontroli finansowej,
- § prowadzenie ksiąg rachunkowych, zgodnie z wymaganiami ustawy o rachunkowości,
- § prawidłowe ewidencjonowanie dochodów i wydatków budżetowych, a także przychodów i rozchodów budżetowych,
- § ustalenie bądź uzupełnienie w formie pisemnej procedur kontroli finansowej,
- § podjęcie działań na rzecz prawidłowej organizacji biur związków.

**Zestawienie zarejestrowanych związków międzygminnych w układzie
województw według stanu na 31.12. 2005 r.**

Województwo	Liczba związków:	
	zarejestrowanych	uchwalających budżet i składających sprawozdanie
1	2	3
Polska, z tego:	247	176
Dolnośląskie	17	13
Kujawsko-Pomorskie	14	6
Lubelskie	16	13
Lubuskie	11	5
Łódzkie	11	8
Małopolskie	26	22
Mazowieckie	22	17
Opolskie	12	7
Podkarpackie	14	7
Podlaskie	8	7
Pomorskie	10	7
Śląskie	17	9
Świętokrzyskie	20	16
Warmińsko-Mazurskie	17	16
Wielkopolskie	21	16
Zachodniopomorskie	11	7

**WYKAZ ZWIĄZKÓW MIĘDZYGMINNYCH
OBJĘTYCH KONTROLĄ
REGIONALNYCH IZB OBRACHUNKOWYCH**

Lp	Siedziba RIO	Nazwa związku międzygminnego	Zadania związku
1.	Województwo Dolnośląskie, RIO Wrocław	1. Związek Gmin Karkonoskich z siedzibą w Bukowcu	Ochrona środowiska, turystyka, oświata, sport i kultura.
		2. Związek Gmin „Bychowo” w Prusicach	Budowa oraz eksploatacja zbiorowego wodociągu, budowa magistralnych, przesyłowych i rozdzielczych sieci wodnych oraz przyłączy wraz z urządzeniami i budowlami towarzyszącymi, zaopatrzenie w wodę i kanalizację, usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych, unieszkodliwianie odpadów komunalnych, utrzymanie wysypisk, utrzymanie czystości i porządku, zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz.
		3. Związek Gmin Zagłębia Miedziowego w Polkowicach	Walka z bezrobociem, budownictwo komunalne, ochrona środowiska, restrukturyzacja rolnictwa, rozwój oświaty i kultury, opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego, wykonywanie zadań z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej, porządku publicznego, ochrony przeciwpożarowej, kultury fizycznej, sportu i turystyki.
2.	Województwo Kujawsko – Pomorskie, RIO Bydgoszcz	4. Związek Gmin Ziemi Golubsko-Dobrzyńskiej w Golubiu – Dobrzyniu	Ochrona środowiska, utworzenie funduszu w celu prowadzenia inwestycji w zakresie oczyszczania ścieków, kanalizacji, uzdatniania wody, utylizacji i przetwarzania odpadów; promocja turystyki.
		5. Związek Gmin Ziemi Kujawskiej z siedzibą w Aleksandrowie Kujawskim	Budowa, eksploatacja i rekultywacja wysypisk, utylizacja odpadów komunalnych, ekologia, turystyka, aktywacja wsi w sferze produkcji rolnej oraz skupu i przetwórstwa płodów rolnych, roboty publiczne, przeciwdziałanie bezrobociu.
		6. Związek Gmin Zlewni Jeziora Gopło w Kruszwicy	Ochrona środowiska, rekultywacja Jeziora Gopło, ochrona wód, ziemi i powietrza, tworzenie bazy rekreacyjnej dla turystyki, gospodarowanie zasobami wodnymi, propagowanie produkcji ekologicznej.

		7. Związek Gmin Rypińskich w Rypinie	Gospodarka odpadami komunalnymi i ściekami (budowa, eksploatacja i rekultywacja wysypisk, utylizacja odpadów komunalnych, budowa urządzeń sanitarnych), polityka proekologiczna, turystyczna, przeciwdziałanie bezrobociu.
3	Województwo Lubelskie, RIO Lublin	8. Związek Międzygminny „Strefa Usług Komunalnych” w Kraśniku	Ochrona środowiska, budowa i utrzymanie składowiska odpadów komunalnych, dowóz, segregacja i utylizacja odpadów komunalnych.
		9. Międzygminny Związek Komunalny w Międzyrzecu Podlaskim	Ochrona środowiska, utworzenie i prowadzenie wspólnego wysypiska, utylizacja śmieci, ochrona rzeki Krzyny, zagospodarowywanie wyrobisk poźwirowych, prowadzenie cementarza komunalnego, ochrona przeciwpożarowa, utrzymanie ochotniczych straży pożarnych, zagospodarowanie przestrzenne, renowacja i ochrona zabytków, zadania z zakresu opieki społecznej i świadczeń rodzinnych, unieszkodliwianie zwłok zwierzęcych, rozwój turystyki, sportu i rekreacji, przeciwdziałanie alkoholizmowi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
		10. Związek Miasta i Gminy Lubartów w Mieście Lubartów	Rozwój infrastruktury technicznej, ochrona środowiska, turystyka i sport, tworzenie miejsc pracy.
4.	Województwo Lubuskie, RIO Zielona Góra	11. Celowy Związek Gmin CZG-12 w Długoszynie	Ochrona środowiska, gospodarka odpadami, wybudowanie Zakładu Utylizacji Odpadów w m. Chartów, Gm. Słońsk i jego eksploatacja.
		12. Związek Międzygminny „Odra-Warta” z siedzibą w Słubicach	Zaopatrzenie w gaz, energię elektryczną i ciepłą oraz wodę, odprowadzanie i utylizacja nieczystości, budowa i eksploatacja sieci elektroenergetycznej, energii cieplnej, gazowej, wodociągowej i kanalizacyjnej.
		13. Łużycki Związek Gmin w Żarach	Ochrona środowiska, gospodarka odpadami, gospodarka wodno-ściekowa.
5.	Województwo Łódzkie, RIO Łódź	14. Związek Gmin Powiatu Radomszczańskiego w Gidlach	Ochrona środowiska, edukacja ekologiczna, poprawa gospodarki wodnej, promocja turystyczna, kulturalna i gospodarcza gmin, zaopatrzenie w wodę, funkcjonowanie sieci wodociągowych i kanalizacji, gazyfikacja, elektryfikacja, ciepłownictwo, rozbudowa dróg.
		15. Związek Komunalny Gmin z siedzibą w Kleszczowie	Ochrona środowiska, zapobieganie degradacji i dewastacji środowiska wywołanej rozwojem przemysłu, edukacja ekologiczna, gospodarka wodna i zaopatrzenie w wodę, promocja turystyki, ograniczenie bezrobocia, szkolenia, utrzymanie czystości i porządku.
		16. Związek Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu	Polityka regionalna, ochrona środowiska, rozwój łączności telefonicznej, produkcja roślinna i zwierzęca, przemysłowa,

			przetwórstwo rolno-spożywcze, ochrona zdrowia, oświata i nauka, upowszechnianie kultury.
6.	Województwo Małopolskie, RIO Kraków	17. Związek Komunalny Gmin „Komunikacja Międzygminna” w Olkuszu	Organizacja i koordynacja lokalnego transportu zbiorowego (badanie natężenia ruchu, uzgadnianie i opracowywanie rozkładów jazdy, emisja i dystrybucja biletów, wykonywanie usług przewozowych), kontrola realizowanych usług, administrowanie przystankami i dworcami autobusowymi, przeprowadzanie analiz sytuacji rynkowej.
		18. Związek Komunalny „Komunikacja Międzygminna” w Chrzanowie	Organizacja, funkcjonowanie i koordynacja lokalnego transportu zbiorowego.
		19. Międzygminny Związek Chrzanowa, Libiąża, Trzebini „Gospodarka Komunalna” w Chrzanowie	Zaopatrzenie w wodę, oczyszczanie i odprowadzanie ścieków, gospodarka odpadami komunalnymi (budowa i eksploatacja obiektów gospodarki odpadami), edukacja w zakresie ochrony wód i ziemi.
7.	Województwo Mazowieckie RIO Warszawa	20. Związek Gmin „Radomka” w Przytyku	Ochrona środowiska, opracowanie i realizacja programu retencji rzeki Radomka i jej dopływów, ochrona fauny i flory, usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych i zanieczyszczeń stałych, rozwój turystyki, propagowanie ekologii, gospodarka zasobami wodnymi.
		21. Związek Międzygminny Wodociągów i Kanalizacji Wiejskich w Węgrowie	Utrzymanie i eksploatacja wodociągów i studni publicznych, kanalizacji i oczyszczalni ścieków, świadczenie usług instalacyjnych i wodno-kanalizacyjnych
		22. Związek Gmin Regionu Płockiego w Płocku	Restrukturyzacja regionu, przeciwdziałanie bezrobociu.
		23. Związek Międzygminny „Mazowsze Zachodnie” w Mszczonowie	Przygotowanie dokumentów związanych z planowaniem przestrzennym, prowadzenie punktu zbiorczego padliny i opadów poubojowych, ekologia i ochrona środowiska, gospodarka odpadami.
		24. Związek Komunalny „Paprotnia” w Paprotni	Eksploatacja i zarządzanie wodociągami, urządzeniami kanalizacyjnymi i oczyszczalni ścieków, świadczenie usług instalacyjnych,
		25. Związek Komunalny „Nieskażone środowisko” w Łosicach	Utrzymanie i eksploatacja składowiska odpadów komunalnych w Łosicach, prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie gospodarki odpadami i ochrony środowiska, współdziałanie w zakresie dowozu, segregacji i utylizacji odpadów komunalnych, propagowanie idei ochrony lokalnego środowiska naturalnego.

8.	Województwo Opolskie, RIO Opole	26. Związek Gmin Śląska Opolskiego w Opolu	Gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji w zakresie rozwoju społecznego i gospodarczego, doradztwo, szkolenia i wymiana doświadczeń, promocja gmin.
		27. Związek Gmin „Prokado” w Prószkowie	Zbiorowe zaopatrzenie w wodę, usuwanie i oczyszczanie ścieków, eksploatacja oraz remont i modernizacja ujęć wody, stacji wodociągowych, hydroforni, pompowni strefowych, zbiorników wodociągowych programowanie rozwoju urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, prowadzenie badań hydrogeologicznych i wiercenie studzienne, kontrola laboratoryjna wody.
		28. Komunalny Związek Wodno-Ściekowy w Ligocie Dolnej	Zbiorowe zaopatrzenie w wodę, usuwanie i oczyszczanie ścieków, usuwanie wód opadowych, eksploatacja, remont i modernizacja kanałów ogólnospławnych, sanitarnych, deszczowych, rowów kanalizacji i melioracji miejskiej, programowanie rozwoju urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, prowadzenie badań hydrogeologicznych i wiercenie studzienne, nadzór nad ujęciami wody, kontrola laboratoryjna wody.
9.	Województwo Podkarpackie, RIO Rzeszów	29. Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego w Dynowie	Rozbudowa infrastruktury turystycznej, ochrona środowiska.
		30. Związek Komunalny „Wisłok” w Rzeszowie	Poprawa jakości wód zlewni rzeki Wisłok, ochrona środowiska, współprowadzenie oczyszczalni ścieków i zakładów utylizacji odpadów
		31. Związek Gmin Dorzecza Wisłoki w Jaśle	Ochrona środowiska, poprawa jakości wody w zlewni rzeki Wisłoki, badania i studia w zakresie racjonalizacji korzystania ze środowiska, zaopatrzenie w wodę, budowa zbiornika retencyjnego Kąty – Krempna na rzece Wisłoce, prowadzenie inwestycji: oczyszczalni ścieków, kanalizacji, stacji uzdatniania wody, wodociągów, zakładu utylizacji i przetwarzania odpadów, propagowanie ekologii, promocja turystyki regionalnej.
10.	Województwo Podlaskie, RIO Białystok	32. Związek Gmin „Kumiałka Biebrza” w Korycinie	Prowadzenie wysypiska odpadów w Janowie i jego rekultywacja po zakończeniu eksploatacji, unieszkodliwianie odpadów i ich gospodarcze wykorzystanie, budowa i eksploatacja nowych wysypisk odpadów.
		33. Związek Gmin „Czyste Środowisko” w Wasilkowie	Gospodarka odpadami stałymi, budowa składowiska odpadów, segregacja i recycling, ekologia.
		34. Związek Komunalny	Ochrona środowiska, turystyka, agroturystyka.

		„Biebrza” w Suchowoli	
11.	Województwo Pomorskie, RIO Gdańsk	35. Związek Miast i Gmin Zlewni Wdy w Czarnej Wodzie	Ochrona i kształtowanie środowiska (wody, ziemi, powietrza i krajobrazu), budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i urządzeń kanalizacyjnych, turystyka.
		36. Związek Komunalny „Mierzeja” w Stegnie	Eksploatacja kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.
		37. Komunalny Związek Gmin „Dolina Redy i Chylonki” w Gdyni	Wykonywanie zadań z zakresu wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków, ochrony wód podziemnych i powierzchniowych, gospodarki zasobami wodnymi, ciepłownictwa, utrzymania porządku i czystości, gospodarki odpadami, utylizacji odpadów komunalnych, ochrona środowiska.
12.	Województwo Śląskie, RIO Katowice	38. KZK GOP w Katowicach	Organizacja lokalnego transportu zbiorowego.
		39. Międzygminny Związek Komunikacji w Jastrzębiu Zdroju	Komunikacja zbiorowa (określanie potrzeb, opracowywanie rozkładów jazdy, integracja transportu pasażerskiego, ustalanie taryf, dystrybucja biletów, prowadzenie rozliczeń, utrzymywanie dworców i przystanków, kontrola).
		40. Międzygminny Związek Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach	Organizacja i koordynacja zbiorowej komunikacji pasażerskiej, utrzymywanie dworców i przystanków, analiza usług pod kątem potrzeby usprawnienia systemów komunikacyjnych.
		41. Samorządowy Chorzowsko-Świętochłowicki Związek Wodociągów i Kanalizacji w Chorzowie	Dostawa wody dla odbiorców, odbiór ścieków, bilansowanie potrzeb w zakresie gospodarki wodnej i ściekowej, kontrola jakości wody, eksploatacja oraz konserwacja urządzeń do produkcji i dystrybucji wody i oczyszczalni ścieków oraz sieci wodno-kanalizacyjnej, usługi w zakresie podłączeń do sieci wodno-kanalizacyjnej.
		42. Związek Międzygminny Panki-Przystajń ds. Ochrony Wód w Pankach	Budowa oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej, gospodarka wodna.
13.	Województwo Świętokrzyskie, RIO Kielce	43. Międzygminny Związek Wodociągów i Kanalizacji w Kielcach	Koordynowanie rozwoju infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej, ochrona ujęć wody przed skażeniami, opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego, zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz kształtowanie wysokości opłat za powyższe usługi.
		44. Komunalny Związek Ciepłownictwa „Ponidzie” Busko-Zdrój	Eksploatacja urządzeń ciepłowniczych, dostawa ciepła, działalność inwestycyjna w zakresie ciepłownictwa.
		45. Związek Międzygminny „Nidzica” w Kazimierzu	Zaopatrzenie w wodę, usuwanie ścieków, eksploatacja urządzeń zbiorowego zaopatrzenia

		Wielkim	w wodę z wodociągów i studni publicznych oraz zbiorczych urządzeń kanalizacji sanitarnej, budowa i rozbudowa oraz remonty urządzeń zaopatrzenia w wodę i urządzeń wodociągowych oraz kanalizacyjnych, ochrona środowiska.
14.	Województwo Warmińsko – Mazurskie, RIO Olsztyn	46. Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie	Ochrona środowiska, rozwój ekologiczny, edukacja ekologiczna społeczeństw, budowa obiektów służących składowaniu i utylizacji odpadów komunalnych, organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów.
		47. Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych w Elblągu	Ochrona środowiska, aktywizacja gospodarcza i turystyczna.
		48. Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna” w Ełku	Gospodarka odpadami (w tym: budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk, unieszkodliwianie odpadów), realizacja zrównoważonego rozwoju, turystyka i rekreacja, tworzenie tzw. „zielonych miejsc pracy”.
15.	Województwo Wielkopolskie, RIO Poznań	49. Związek Międzygminny „Koniński Region Komunalny” w Koninie	Ochrona środowiska, gospodarka odpadami, zbiórka i utylizacja odpadów komunalnych, organizacja transportu zbiorowego, likwidacja bezrobocia, przeciwdziałanie alkoholizmowi.
		50. Związek Międzygminny „Obra” w Wolsztynie	Zbiórka i składowanie odpadów, budowa i eksploatacja zakładu utylizacji, sprzedaż surowców wtórnych.
		51. Związek „Czyste Miasto, Czysta Gmina” w Kaliszu	Wybudowanie i eksploatacja Zakładu Utylizacji Odpadów w miejscowości Prażuchy, gmina Ceków Kolonia.
16.	Województwo Zachodnio-pomorskie, RIO Szczecin	52. Celowy Związek Gmin R-XXI w Nowogardzie	Ochrona środowiska, realizacja kompleksowego, regionalnego programu gospodarki odpadami, budowa i eksploatacja Zakładu Gospodarki Odpadami.
		53. Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty w Karlinie	Ochrona środowiska dorzecza Parsęty, turystyka, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i urządzeń kanalizacyjnych, współpraca przy ochronie przeciwpowodziowej, rozwój infrastruktury administracyjnej, komunikacyjnej, informatycznej i gospodarczej, rozwój energii niekonwencjonalnej oraz odnawialnej, edukacja ekologiczna, agroturystyka.
		54. Związek Gmin Wyspy Wolin w Międzyzdrojach	Zadania z zakresu zagospodarowania przestrzennego, turystyka, ochrona środowiska, budowa oczyszczalni ścieków i urządzeń wodno-kanalizacyjnych, zagospodarowanie zasobów wody pitnej.
		55. Związek Gmin Dorzecza Iny w Marianowie	Ochrona wód, ziemi i powietrza oraz krajobrazu będących bazą dla rekreacji i turystyki.

**Wykonanie budżetów kontrolowanych związków międzygminnych
w latach 2004 – I półrocze 2006**

SIEDZIBA RIO I NAZWA ZWIĄZKU		WYKONANIE BUDŻETU W ZŁOTYCH					
		2004 r.		2005 r.		I półrocze 2006 r.	
		dochody	wydatki	dochody	wydatki	dochody	wydatki
Województwo Dolnośląskie, RIO Wrocław	1. Związek Gmin Karkonoskich z siedzibą w Bukowcu	2.653.672	2.825.898	2.364.449	1.719.361	1.267.599	535.856
	2. Związek Gmin „Bychowo” w Prusicach	294.976	247.152	1.116.174	1.105.142	131.247	105.128
	3. Związek Gmin Zagłębia Miedziowego w Polkowicach	2.038.412	1.981.563	2.325.869	2.163.313	1.413.835	1.305.521
Województwo Kujawsko – Pomorskie, RIO Bydgoszcz	4. Związek Gmin Ziemi Golubsko- Dobrzyńskiej w Golubiu – Dobrzyniu	17.069	13.438	8.536	11.326	6.160	3.537
	5. Związek Gmin Ziemi Kujawskiej z siedzibą w Aleksandrowie Kujawskim	3.902.770	3.969.130	1.547.981	1.941.320	688.260	699.036
	6. Związek Gmin Zlewni Jeziora Gopło w Kruszwicy	738.428	3.210.692	344.679	134.504	254.890	98.472
	7. Związek Gmin Rypińskich w Rypinie	438.153	159.994	812.432	202.407	359.209	52.259
Województwo Lubelskie, RIO Lublin	8. Związek Międzygminny „Strefa Usług Komunalnych” w Kraśniku	1.259.641	1.010.471	986.417	1.382.651	295.181	487.714
	9. Międzygminny Związek Komunalny w Międzyrzeczu Podlaskim	362.468	112.533	443.740	204.010	259.558	99.554
	10. Związek Miasta i Gminy Lubartów w Mieście Lubartów	141.009	130.085	6.078.812	6.081.847	2.723.001	2.737.761
Województwo Lubuskie, RIO Zielona Góra	11. Celowy Związek Gmin CZG-12 w Długoszynie	8.286.053	8.485.823	5.925.579	6.558.423	2.964.794	2.843.138
	12. Związek Międzygminny „Odra- Warta” z siedzibą w Słubicach	68.026	94.824	97.532	96.224	52.945	43.137
	13. Łużycki Związek Gmin w Żarach	322.839	328.497	344.945	339.890	220.956	66.350
Województwo Łódzkie, RIO Łódź	14. Związek Gmin Powiatu Radomszczańskiego w Gidlach	28.152	38.509	24.088	32.285	16.045	8.706
	15. Związek Komunalny Gmin w Belchatowie z siedzibą w Kleszczowie	68.847	67.996	44.021	59.555	20.106	25.356
	16. Związek Ziemi Wieluńskiej w Wieluniu	82.800	105.568	69.533	76.775	26.376	48.803
Województwo Małopolskie,	17. Związek Komunalny Gmin	7.057.875	7.064.166	6.677.724	7.067.866	3.190.793	2.987.472

RIO Kraków	„Komunikacja Międzygminna” w Olkuszu						
	18. Związek Komunalny „Komunikacja Międzygminna” w Chrzanowie	11.404.981	11.507.249	11.369.706	11.396.112	6.065.389	6.073.901
	19. Międzygminny Związek Chrzanowa, Libiąża, Trzebini „Gospodarka Komunalna” w Chrzanowie	910.701	879.175	928.394	929.192	2.140.322	2.148.187
Województwo Mazowieckie, RIO Warszawa	20. Związek Gmin „Radomka” w Przytyku	151.577	194.216	162.220	129.025	56.155	66.106
	21. Związek Międzygminny Wodociągów i Kanalizacji Wiejskich w Węgrowie	2.492.332	2.521.097	2.784.897	2.563.991	1.321.315	1.443.922
	22. Związek Gmin Regionu Płockiego w Płocku	928.853	986.043	985.804	1.025.304	725.585	208.910
	23. Związek Międzygminny „Mazowsze Zachodnie” w Mszczonowie	1.150.726	1.073.061	766.360	4.352.265	649.989	302.083
	24. Związek Komunalny „Paprotnia” w Paprotni	474.698	513.909	539.238	429.413	288.112	261.515
	25. Związek Komunalny „Nieskażone Środowisko” w Łosicach	671.723	500.168	646.659	503.158	292.648	225.908
Województwo Opolskie, RIO Opole	26. Związek Gmin Śląska Opolskiego w Opolu	340.938	351.199	327.023	334.356	260.379	181.483
	27. Związek Gmin „Prokado” w Prószkowie	972.148	824.404	955.474	718.082	418.240	305.565
	28. Komunalny Związek Wodno-Ściekowy w Ligocie Dolnej	1.357.615	1.335.811	1.292.545	1.306.636	659.930	695.067
Województwo Podkarpackie, RIO Rzeszów	29. Związek Gmin Turystycznych Pogórza Dynowskiego w Dynowie	65.182	65.329	137.177	137.800	55.414	50.862
	30. Związek Komunalny „Wisłok” w Rzeszowie	870.966	824.084	649.083	418.659	391.670	715.315
	31. Związek Gmin Dorzecza Wisłoki w Jasle	8.716.109	8.656.608	3.188.683	3.025.116	724.012	484.468
Województwo Podlaskie, RIO Białystok	32. Związek Gmin „Kumiałka Biebrza” w Korycinie	683.232	714.459	450.210	391.917	338.791	331.179
	33. Związek Gmin „Czyste Środowisko” w Wasilkowie	70.612	58.296	117.682	32.968	6.139	1.574
	34. Związek Komunalny „Biebrza” w Suchowoli	3.209.605	3.065.955	5.385.853	7.213.676	612.674	361.509
Województwo Pomorskie, RIO Gdańsk	35. Związek Miast i Gmin Zlewni Wdy w Czarnej Wodzie	91.347	120.079	31.381	88.788	13.164	7.523
	36. Związek Komunalny „Mierzeja” w Stegnie	221.243	211.637	164.693	153.288	492.306	505.074
	37. Komunalny						

	Związek Gmin „Dolina Redy i Chylonki” w Gdyni	1.146.591	1.212.399	8.021.635	8.015.229	578.857	570.666
Województwo Śląskie, RIO Katowice	38. Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego (KZK GOP) w Katowicach	353.608.372	352.623.806	364.089.107	367.009.088	202.613.535	184.890.795
	39. Międzygminny Związek Komunikacyjny w Jastrzębiu Zdroju	31.348.577	30.357.792	29.455.428	29.861.010	15.771.905	15.747.865
	40. Międzygminny Związek Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach	55.918.100	55.033.150	54.312.602	56.104.156	27.172.247	29.805.582
	41. Samorządowy Chorzowski – Świętochłowicki Związek Wodociągów i Kanalizacji w Chorzowie	631.655	3.103.338	1.950.191	754.429	177.443	154.117
	42. Związek Międzygminny Panki – Przystajń ds. Ochrony Wód w Pankach	501.197	238.732	408.240	198.708	329.163	132.310
Województwo Świętokrz., RIO Kielce	43. Międzygminny Związek Wodociągów i Kanalizacji w Kielcach	5.273.190	6.268.594	5.220.113	5.236.423	2.608.849	1.722.636
	44. Komunalny Związek Ciepłownictwa „Ponidzie” Busko-Zdrój	12.369.492	13.716.802	12.798.632	12.908.809	8.850.348	7.231.320
	45. Związek Międzygminny „Nidzica” w Kazimierzu Wielkim	2.744.324	2.724.571	2.903.644	2.989.137	1.511.042	1.484.991
Województwo Warmińsko – Mazurskie, RIO Olsztyn	46. Ekologiczny Związek Gmin „Działdowszczyzna” w Działdowie	2.868.419	3.100.252	1.653.827	1.254.098	534.581	613.399
	47. Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych w Elblągu	83.205	55.576	134.750	66.074	146.078	75.723
	48. Związek Międzygminny „Gospodarka Komunalna” w Elku	37.634	29.247	700.107	697.164	141.304	54.803
Województwo Wielkopolskie, RIO Poznań	49. Związek Międzygminny „Koniński Region Komunalny” w Koninie,	450.161	443.685	382.920	391.858	195.531	183.288
	50. Związek Międzygminny „Obra” w Wolsztynie	190.715	258.460	197.863	168.399	93.492	135.471
	51. Związek „Czyste Miasto, Czysta Gmina” w Kaliszu	5.547.599	1.500.841	11.799.780	24.844.412	11.880.431	27.184.547
Województwo Zachodnio-pomorskie, RIO Szczecin	52. Celowy Związek Gmin R-XXI w Nowogardzie	347.008	306.867	438.695	243.492	495.600	110.075
	53. Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty w Karlinie	1.538.504	2.368.382	1.052.436	1.880.664	1.666.186	802.214
	54. Związek Gmin Wyspy Wolin w Międzyzdrojach	1.667.427	805.731	934.185	632.932	303.210	303.763
	55. Związek Gmin Dorzecza Iny	7.985	19.351	1	696	Brak danych*	Brak danych*

	w Marianowie						
--	--------------	--	--	--	--	--	--

* Za I półrocze 2006 r. nie złożono sprawozdań.

**Wykaz związków, w których łączna kwota długu na 31.12.2005 r.
przekroczyła 60%**

Lp.	Województwo	Nazwa związku	Dochody wykonane w zł	Zadłużenie ogółem w zł	5 : 4 (%)
1	2	3	4	5	6
1.	Dolnośląskie	1. Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji	5.375.932	10.494.852	195,2
		2. Związek Gmin Karkonoskich	2.364.449	2.085.437	88,2
		3. Ekologiczny Związek Gospodarki Odpadami Komunalnymi „EKOGOK”	1.659.658	6.662.360	401,4
2.	Kujawsko-Pomorskie	4. Związek Gmin Zlewni Jeziora Gopło	334.679	2.363.431	685,7
		5. Związek Gmin Rypińskich w Rypinie	812.432	1.500.000	184,6
3.	Lubelskie	6. Międzygminny Związek Komunalny w Międzyrzeczu Podlaskim	443.740	512.000	115,4
4.	Łódzkie	7. Związek Gmin Regionu Kutnowskiego w Kutnie	3.235.683	4.835.431	149,4
5.	Małopolskie	8. Związek Gmin Dorzecze Górnej Raby i Krakowa	12.383.852	9.845.378	79,5
		9. Związek Komunalny Gmin Wieprz, Zator i Babice ds. Budowy Oczyszczalni Ścieków i Kolektorów	885.268	4.796.147	541,8
		10. Związek Gmin Dorzecza Górnej Skawy – Świnna Poręba	835.646.	3.665.140	438,6
6.	Mazowieckie	11. Związek Międzygminny „Mazowsze Zachodnie” w Mszczonowie	766.360	3.589.783	468,4
7.	Podlaskie	12. Związek Gmin Kumiałka – Biebrza	450.210	280.269	62,3
8.	Śląskie	13. Samorządowy Chorzowsko-Świętochłowicki Związek Wodociągów i Kanalizacji w Chorzowie	1.950.191	3.154.060	161,7
		14. Związek Międzygminny Panki-Przystajń ds. Ochrony Wód w Pankach	408.240	465.780	114,1
9.	Świętokrzyskie	15. Związek Gmin Gór Świętokrzyskich w Bodzentynie	2.106.679	3.042.930	144,4
10.	Warmińsko-Mazurskie	16. Komunalny Związek Gmin Nadzalewowych	134.750	302.000	224,1
11.	Zachodnio-pomorskie	17. Związek Gmin Ińskiego Parku Krajobrazowego w Węgorzewie	337.095	691.128	205,0
		18. Związek Gmin Wyspy Wolin	934.185	2.204.791	236,0
12.	Wielkopolskie	19. Międzygminny Związek Turystyczny „Wielkopolska Gościnna” w Pępowie	110.781	72.600	65,5